

Sygn. akt XV.Ca. 83/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 kwietnia 2017r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Joanna Andrzejak-Kruk

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2017r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa E. H.

przeciwko (...) SA w W.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powódkę

od wyroku Sądu Rejonowego w Grodzisku Wielkopolskim

z dnia 17 października 2016r.,

sygn. akt I.C.598/16

oddala apelację.

/-/ Joanna Andrzejak-Kruk

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 20.07.2016r. powódka E. H. wystąpiła o zasądzenie od pozwanego (...) SA w W. – w miejsce dotychczasowej renty po 135,-zł miesięcznie – zwaloryzowanej renty w kwocie 553,75zł miesięcznie, począwszy od dnia 1.04.2016r., płatnej do dnia 10. każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia wyroku, a także kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu powódka podniosła, że 5.10.1979r. zawarła z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę ubezpieczenia renty odroczonej, przy czym po przekształceniu jej na natychmiast płatną wysokość renty była waloryzowana sędownie, ostatnio wyrokiem z dnia 26.04.2001r. do kwoty 135,-zł miesięcznie. Renta w tej wysokości jest stanowczo za niska w stosunku do oczekiwań powódki, w związku z tym uzasadnione jest dokonanie jej kolejnej waloryzacji według wyliczeń przedstawionych w pozwie.

Pozwany w odpowiedzi na pozew domagał się oddalenia powództwa oraz zasądzenia na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany wskazał, że renta była już dwukrotnie waloryzowana, zakwestionował ponadto sposób wyliczenia dochodzonego świadczenia ze względu na potraktowanie – jako składki wpłaconej przez powódkę na poczet umowy ubezpieczenia – kwoty tzw. rewaloryzacji, sfinansowanej w rzeczywistości ze środków zakładu ubezpieczeń, a także posłużenie się aktualnym przeciętnym wynagrodzeniem brutto a nie netto.

Wyrokiem z dnia 17.10.2016r., sygn. akt I.C.598/16 Sąd Rejonowy w Grodzisku Wlkp.:

1. zasądził od pozwanego na rzecz powódki rentę miesięczną w kwocie 224,19zł począwszy od dnia 1.08.2016r., płatną do rąk uprawnionej do 15-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat renty, z tym że co do świadczeń już wymagalnych – począwszy od daty uprawomocnienia się

niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, i to w miejsce renty orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w G.. z dnia 26.04.2001r. sygn. akt (...);

2. w pozostałym zakresie powództwo oddalił;

3. kosztami procesu obciążył strony po połowie i w związku z tym zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 125,-zł tytułem zwrotu połowy opłaty sądowej, a koszty pozasądowe zniósł wzajemnie.

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka, zaskarżając go w części oddalającej powództwo oraz rozstrzygającej o kosztach procesu i zarzucając:

- naruszenie art. 358¹ § 3 k.c. przez przyjęcie, że nie można waloryzować renty od początku, tylko przyznanej, co jest nie do przyjęcia z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.);

- naruszenie art. 100 zd. 2 k.p.c. odnośnie rozłożenia kosztów procesu po połowie, mimo że roszczenie powódki jest uzależnione od oceny sądu.

W oparciu o te zarzuty powódka domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenia od pozwanego dalszej renty w kwocie 329,50zł miesięcznie (łącznie 553,75zł miesięcznie), a także dalszej połowy opłaty sądowej (125,-zł) i kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych. Wniosła też o zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Z uwagi na fakt, że Sąd odwoławczy nie przeprowadzał postępowania dowodowego, niniejsze uzasadnienie ogranicza jedynie do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (art. 505¹³ § 2 k.p.c.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Strony łączyła zawarta w dniu 5.10.1979r. umowa renty odroczonej, której termin płatności ustalono na 27.01.1995r. Z uwagi na istotny spadek siły nabywczej pieniądza zaistniały po zawarciu umowy, wykupiona przez powódkę renta nominalna w wysokości 908,20 st.zł miesięcznie została zwaloryzowana na jej żądanie wyrokiem Sądu Rejonowego w G.. z dnia 25.04.1995r., sygn. akt (...) do kwoty 53,60zł miesięcznie za okres od lutego do grudnia 1995r. i do kwoty 57,60zł miesięcznie począwszy od stycznia 1996r., a następnie wyrokiem Sądu Rejonowego w G.z dnia 26.04.2001r., sygn. akt (...)do kwoty 135,-zł miesięcznie za okres od marca 2000r. Powołując się na zmianę siły nabywczej pieniądza po 2001r. powódka żądała w niniejszej sprawie kolejnej waloryzacji przysługującej jej renty. Sąd I instancji uwzględnił powództwo co do zasady, nie dzieląc jedynie stanowiska powódki w zakresie sposobu ustalenia wysokości świadczenia, gdyż swoje wyliczenia powódka opierała na pierwotnej treści umowy (wynikającej z polisy), podczas gdy na skutek waloryzacji sądowej powstało nowe zobowiązanie, zastępujące pierwotne, a zatem punktem wyjścia dla dokonania kolejnej waloryzacji powinna być wysokość świadczenia ustalona w 2001r. na kwotę 135,-zł miesięcznie.

Wbrew zarzutom apelacji, powyższe stanowisko Sądu I instancji jest prawidłowe i nie narusza art. 358¹ § 3 k.c. Zgodnie z tym przepisem, w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub umowie. Z przytoczonego uregulowania wynika, że przedmiotem waloryzacji sądowej jest określone sumą pieniężną świadczenie pieniężne będące przedmiotem zobowiązania od chwili jego powstania (tak również: uzasadnienie wyroku SN z 29.11.2001r., V CKN 489/00, publ. OSN 2002/7-8/104), a sposób waloryzacji tego świadczenia pozostawiony został uznaniu sędziowskiemu, opartemu na wszechstronnym rozważeniu okoliczności konkretnej sprawy, z uwzględnieniem dwóch wymienionych kryteriów ocennych (por. wyrok SN z 20.03.2002r., V CKN 940/00, LEX nr 56026). Zasady te ulegają modyfikacji w razie, gdy świadczenie pieniężne wynikające z umowy było już przedmiotem waloryzacji sądowej. W orzecznictwie uznaje

się, że zmiana wysokości świadczenia pieniężnego płatnego okresowo (renta odroczone lub natychmiast płatna), dokonana przez sąd na podstawie art. 358¹ § 3 k.c., nie wyklucza możliwości ponownej waloryzacji świadczenia w razie późniejszej istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza (por. wyrok SN z 23.11.1993r., III CRN 46/93, publ. OSN 1994/4/93, a przede wszystkim uchwałę SN z 21.10.1994r., III CZP 135/94, publ. OSN 1995/2/37). Sąd I instancji słusznie jednak podkreślił, że wyrok waloryzujący ma charakter konstytutywny, gdyż sąd na nowo kształtuje treść istniejącego między stronami stosunku prawnego, określając wysokość (lub sposób spełnienia) świadczenia pieniężnego, odmiennie od poprzednio istniejącego, biorąc pod uwagę stan rzeczy z chwili zamknięcia rozprawy (por. wyrok SN z 10.09.1999r., III CKN 333/98, LEX nr 1217901 i dalsze powołane w jego uzasadnieniu orzecznictwo). Jeżeli zatem po ukształtowaniu przez sąd treści stosunku umownego w wyroku waloryzacyjnym ponownie zaistnieje, w wyniku dalszej istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza, stan „waloryzacyjności”, kolejne żądanie waloryzacji nie może dotyczyć świadczenia pierwotnego, którego wysokość została już przecież zmieniona, lecz świadczenia ustalonego prawomocnym wyrokiem waloryzacyjnym.

Tak też swoje żądanie sformułowała zresztą powódka, domagając się w pozwie zasądzenia od pozwanego – w miejsce renty w wysokości 135,-zł miesięcznie ustalonej wyrokiem z 2001r. – zwaloryzowanej renty w wysokości 553,75zł. Oczywiście rozpoznając to żądanie Sąd I instancji miał swobodę wyboru sposobu ustalenia wysokości zwaloryzowanego świadczenia, natomiast niewątpliwie przedmiotem waloryzacji była renta wynikająca z wyroku z dnia 26.04.2001r. W apelacji nie zakwestionowano przyjętego w zaskarżonym orzeczeniu miernika waloryzacji, którym było przeciętne miesięczne wynagrodzenie netto. Do tego wynagrodzenia (w wysokości z 2001r.) Sąd odniósł dotychczasową rentę, przyjmując, że stanowiła ona 9,63% tego wynagrodzenia. Uzyskany współczynnik przemnożył przez aktualne przeciętne miesięczne wynagrodzenie netto, uzyskując kwotę 276,08zł jako pełną waloryzację renty, a następnie rozłożył ryzyko spadku siły nabywczej pieniądza w proporcji 15% na powódkę i 85% na pozwanego. W ten sposób ustalił zwaloryzowaną wysokość renty w kwocie 224,19zł miesięcznie. Wbrew zarzutom apelacji, nie można uznać, aby przyjęty w zaskarżonym wyroku mechanizm waloryzacji naruszał art. 358¹ § 3 k.c., w szczególności aby był sprzeczny z zasadami współżycia społecznego. Powódka wiązała to wyłącznie z faktem, że według jej wyliczeń renta ustalona w umowie stanowiła 15,58% wynagrodzenia. Jak już zostało to jednak wyjaśnione, waloryzacji podlegała renta w wysokości ustalonej prawomocnym wyrokiem sądowym, nie zaś umową stron. Co istotne, w wyroku z dnia 26.04.2001r., sygn. akt VI.C.32/02 przyjęto, że powódka wykupiła rentę odpowiadającą 10,85% przeciętnego wynagrodzenia. Zauważyć ponadto wypada, że w zaskarżonym orzeczeniu przyznano powódce rentę ok. 60% wyższą od dotychczasowej, orzeczonej w 2001r., a tymczasem inflacja w latach 2001-2016 wyniosła łącznie ok. 30%. Trudno zatem uznać, aby w jakimkolwiek stopniu usprawiedliwiony interes powódki został naruszony.

Nie były także trafne zarzuty dotyczące rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Zgodnie z powołanym w apelacji art. 100 zd. 2 k.p.c., w razie częściowego uwzględnienia żądań sąd może włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania, albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Z uwagi na wynikające z art. 358¹ § 3 k.p.c. nieścisłe kryteria waloryzacji sądowej nie może budzić wątpliwości, że określenie należnej uprawnionemu sumy zależy od oceny sądu. W niniejszej sprawie, zdaniem Sądu Okręgowego, brak było jednak podstaw do zastosowania art. 100 zd. 2 k.p.c. i obciążenia całością kosztów procesu pozwanego. Roszczenie powódki uwzględnione zostało bowiem jedynie w ok. 20%, nie zaś w 50%, jak błędnie uznał Sąd I instancji (powódka domagała się podwyższenia renty o 418,75zł w stosunku do dotychczasowej, zaś Sąd I instancji podwyższył ją o 89,19zł). Powództwo było zatem w znacznej części niezasadne, a przecież powódka występowała już po raz trzeci o sądową waloryzację renty.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powódki.

/-/ Joanna Andrzejak-Kruk